

KOMU ZVONÍ **PATRIARCHÁT?**

Posledních víc než sto let patří ženám a bojům za jejich práva. Feminismus, ženská síla a ženské otázky se skloňují ve všech pádech. Ale co muži? V souvislosti s nimi se mluví spíše o krizi, selhání, stagnaci. Nezbyvá jim než se také emancipovat.

TEXT: VLAĐKA ŠUMBEROVÁ

do fungování moderní civilizace nové způsoby komunikace, estetika i sociální nároky. Zároveň je to změna, která mění fungování i podobu některých takzvaně tradičních sociálních struktur, jako je rodina.

„Před sto dvaceti lety nemohly ženy volit, nemohly vlastnit majetek, děti náležely otcům, rozsah vzdělání a zaměstnání dostupného ženám se limitně blížil nule. Veškeré platby v jejich prospěch šly na manželův účet. A když choti přestala žena vyhovovat, mohl ji šoupnout do blázince,“ shrnuje ve své nové knize *Víc než žena* britská novinářka a spisovatelka Caitlin Moran. „Teď, přestože na nejrůznějších místech světa se ženy dál den co den potýkají s nehorázným nátlakem a diskriminací, se pro mnoho z nás život zásadně proměnil oproti tomu, jak žily naše matky a babičky. A obecně věříme, že našim dcerám a vnučkám se bude žít ještě líp než nám,“ doufá.

Faktem je, že mnohé rodiny i v 21. století stále fungují na patriarchálním modelu otce živitele a ženy strážkyně domácího krbu, jinak také na muži finančně závislé hospodyně a poddané. Respekt všem manželům, kteří svého dominantního postavení, obzvlášť po dobu ženiny mateřské dovolené, nezneužívají. Ale s všeobecně rostoucí životní úrovní a systémem sociální péče se přece jen závislost žen na mužích živitelích rozmělnuje. Pokud není muž ženě oporou, ale naopak přítěží, není důvod, aby vedle svého zaměstnání, péče o děti a dalších povinností měla hýčkat ještě jeho. Proč by to dělala? Z lásky? Nebo kvůli historické předurčenosti?

ŽENY VEDOU

„Sčítání lidu ohlašuje soumrak patriarchátu,“ zněly titulky ke zveřejněným informacím o prvních výsledcích sčítání lidu, domů a bytů v Česku za rok 2021. Narážely nejen na skutečnost, že je u nás o něco méně mužů než žen, kterých je 50,7 procenta, ale především na proměnu výsledků v dosažení vysokoškolského vzdělání. Zatímco u sedmdesátiletých tvoří vysokoškoláky z 61 procent muži a z 39 procent

ženy, mezi padesátníky je poměr už půl na půl. Kromě toho, že zhruba před deseti lety vysokoškolačky prakticky dohnaly muže, od té doby vedou. U třicetiletých a mladších tvoří ženy přes 60 procent absolventů, respektive absolventek vysokých škol. Muži podle výsledků udržují prvenství v jiných kategoriích. Je jich výrazně více bez maturity nebo jen se základní školou. A to není ideální vizitka.

„Ženy volí, vstupují do politiky a vedou státy, řídí nadnárodní podniky. Rozhodují i o vlastní plodnosti, otevřeně mluví o sexualitě, sportují, vydělávají peníze, jsou vzdělané, nosí kalhoty, létají do vesmíru. Dosáhly jsme zásadního posunu k lepšímu. Ale kam se posunuli muži? Co se za posledních sto dvacet let zlepšilo čistě pro muže? Nic,“ rozvíjí Caitlin Moran svou tezi. Nemá pravdu? Ženám se podle ní možnosti exponenciálně rozšířily – o svobodu, radovánky a moc, vědomí soudržnosti a růstu. Ženy se semkly. Vytvořily neformální síť, kde mezi sebou mohou debatovat, žádat o vzájemnou podporu, upozorňovat na své problémy a snažit se jim čelit. Hudební a jiné ikony upozorňují na ženskou sílu. Literaturu i film zaplavují ženské hrdinky. Nejenže dívky mohou vzhlížet k Wonder Woman, už mají i agenta 007 v ženském provedení. Ale proč upozorňovat jen na fiktivní postavy, když se vydává množství knižních biografii soustředěných výlučně na ženské osobnosti – Příběhy na dobrou noc pro malé rebelky počínaje a napříkladem medailony významných českých žen v knížkách *Hrdinky* nebo *Kapky na kameni* konče. Ostatně, všimli jste si, že české literární scéně nyní vévodí spisovatelky?

Ženskému odboji rozhodně přispěla i ne tak dávná kampaň *Me Too* (ač u nás mnohdy vysmívaná). Zvučný hlas má třeba satirický pořad *Kokoti* na neděli s moderátorkou Terezou Dočkalovou. A vypovídající je i aktuální řešení situace s pedagogem katedry divadelní vědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, který obtěžoval studentky. Pokrokový je totiž přístup kolegů, kteří případ nijak nebagatelizovali a dívky podpořili. Protože jak by to

Patriarchát v doslovném překladu znamená vládu otce. Jde o formu společnosti, kde moc nad všemi aspekty života leží převážně nebo výhradně v rukou mužů. Ti mají také primární zodpovědnost za její blaho a prosperitu. Paradoxně teď v přímém přenosu dění z Ukrajiny vidíme, jak to také může vypadat. Stalo by se to, kdyby v čele matičky Rusi stála žena? Nezaměřovala by se v 21. století víc na problémy a prospěch vlastních obyvatel než na kočovné výpady po okolí? Spekulace, ano. Ale možná je štěstí, že v rámci

sociálních změn prochází především západní společnost výraznou feminizací.

Podle politologa, publicisty a ředitele New York University Prague Jiřího Pehe není feminizace zdaleka jen jakousi postupnou emancipací žen, kterou pohání feminismus, tedy ideologie prosazující zrovnoprávnění žen s muži. Feminizace jakožto poženšťování či obecněji růst vlivu žen na chod současného světa je dle odborníka šířeji založená společenská změna, v níž se zásluhou emancipace žen skrze politiku i jejich měnicích se rolí prosazují

vypadalo před zhruba třiceti lety, autenticky nastiňuje román Poupátka Hany Lehečkové, kde se nad podobnými aktivitami vedoucího dramatického kroužku dlouho přivírají oči.

„Holky hoří, mají budoucnost. Narodit se jako holka už samo o sobě něco znamená, protože o tom se debatuje, zdokonalujeme se a rosteme. Zkoumáme svou podstatu. Ale klukům nikdo pozornost nevěnuje. Z jejich středu se žádná revoluční síla nezvedá,“ píše Caitlin Moran ve své knize a lituje muže, kteří žádnou podobnou aktivitu nevyvíjeli, nemají jak spolu probírat svoje problémy, ustrnuli v životě dědů a otců a nevymysleli, jak se postavit patriarchátu. Protože oni kvůli toxické maskulinitě, genderovým předsudkům a stereotypům, souboru zastaralých, žluklých a omezených názorů na podobu mužů a žen trpí také.

KULT CHLAPÁCTVÍ

„Vidím krizi společenské představy o tom, co to znamená být mužem. Ne krizi mužů nebo mužství. Vnímám to jako příležitost pro každého muže objevit svou osobitou polohu,“ říká kouč Jan Čermák ze společenství Mužský kruh. Mezi největší stereotypy podle něj patří, že správný muž nepláče, zvládne vše sám, vydělává kupu peněz, má placaté auto, mobil s velkým displejem, vysportované tělo a v posteli se mu střídá jedna žena za druhou. „Vlastně každý stereotyp je špatný, protože mužům odírá svobodu,“ podotýká.

„Pro mě je asi nejhorší to, že si muž myslí, že by měl být ‚nějaký‘, aby byl ‚někdo‘. Že musí splnit určité parametry, kritéria, aby uspěl. A tak si třeba najde vzor a ten se pak snaží napodobit. Toto je normální chování v dětství a v pubertě. Zkoušíme, napodobujeme a hledáme to, co je nám vlastní. Kolem dvacítky pak přijde dospělost a my bychom už měli vědět, kdo jsme,“ říká jeho kolega Karel Tůma, mentor výcviku mužské síly.

Zatímco ženy své problémy, které souvisí s jejich genderem, křičí do světa, muži o těch svých často mlčí. Ale to neznamená, že je nepociťují. Caitlin Moran ve svém

průzkumu na Twitteru zjistila, že jich není málo. Trable s mužskou identitou mají širokou škálu zastoupení – od úsměvných až po ty vyložené existenciální. Zahrnou například to, že se „silnější pohlaví“ často cítí jako otvírači konzerv a chytači pavouků, že nedostávají kytky, občas si přisednou varlata a nemusí se nutně ztotožňovat s kultem chlapáctví, jehož základní atributy jsou pít pivo, mluvit o fotbale, autech a golfu. Možná dokonce fotbal, golf a auta nesnáší – včetně všeho, co je spojené s udržováním rodinného vozu. Ale starost o něj se od nich prvoplánově očekává.

Z odpovědí v rámci průzkumu také vyplynulo, že je pro muže překvapivě mnohem těžší vyjadřovat svou osobnost pomocí oblečení, protože je v podstatě uniformní. Nemluvě o tom, že nemají prostředky – prádlo, díky kterému by se partnerkám zatraktivnili. Potýkají se samozřejmě i s tím, že v pořadí oblíbenosti u svých dětí jsou často nejen za maminkami, ale i sourozenci, kočičkami, pejsky, kamarády a plyšáky. Nikdo je neučí, aby spolu mluvili o životě, podle mužských vzorů se snaží potlačovat vlastní emoce, a když se jim něco nedaří, neslétnou se všichni jejich kamarádi, aby je utěšili, tak jak to funguje v dámském kolektivu.

Co je ovšem opravdu smutné – mnohdy jsou vnímáni jako hrozba. Děti se učí odmala říkat si o pomoc ženám, protože „pánové jsou zlí“. Co mají muži dělat, když jdou po setmění stejnou cestou jako osamocená žena nebo dívka? Pokud ji budou chtít předejít a zrychlí, mohou v ní vyvolat paniku. Pokud si budou držet odstup, způsobí strach jakožto pronásledovatelé. V rámci ohleduplnosti tedy nezbývá než jít oklikou.

MEZI NÁMI

Pokusila jsem se udělat soukromý průzkum, jestli konkrétně Češi vidí nějaké nevýhody mužství. První to glosovala moje kamarádka: „Voni na tom žádný nevýhody neviděj. To bude chudej článek.“ Jedna z mála odpovědí, která dorazila, však byla výstižná: „To je celkem jednoduché, mužům skutečně nevaří na jejich identitě celkem nic. Po dlouhou dobu životní dráhy ale nezanedbatelná množina mužů, tedy těch, co nedosahují aspoň průměrné fyzické výšky, bojuje se svým komplexem méněcennosti, který pak více nebo méně přijatelným způsobem kompenzují. Například zjišťují, že u poloviny žen, které se jim líbí, nemají šanci. Jen někteří to vyrovnají tím, že se z nich stanou řečtí rejdaři, kulturisté nebo neodolatelné roztomilí herci. Má to ale i duševní

obdobu. Společensky se od mužů očekává úspěch (společenská velikost, aspoň nějaká), čemuž není jednoduché dostat a z principu tomu většina jedinců ani nedostojí. Od určitého okamžiku životní dráhy už je to pak jedno.“

Podobně uvažuje i lektor a mentor Karel Tůma: „Řekl bych, že hlavní nevýhodou je komplexní tlak na výkon. Je všudypřítomný, ve všech oblastech, na všech frontách, v různých podobách a zároveň k němu není z důvodu absence normálních vzorů k dispozici žádný návod. ‚Průměrný muž‘ se pak snaží na všech frontách uspět, podat ten správný výkon, který nemá s normálním smrtelníkem nic společného. Ze všech stran jsou nám prezentováni nejlepší z nejlepších a ještě v té nejlepší formě. Tento mediální obraz pak vytváří nedostupný ideál a onen průměrnák, pokud by to chtěl taky dokázat, se buď takzvaně utaví, vyhoří, nebo musí rovnou rezignovat. Není lehké být dnes ‚správným a úspěšným‘ mužem. Je to podobné jako být dnes ‚správnou a úspěšnou‘ ženou.“ Zdá se, že tak máme nehledě na svůj gender společného víc, než se zdá. Jen ženy o tom zřejmě víc mluví.

A v tom to možná vězí. Ženám se podařilo proniknout do všech mužských sfér, přičemž si ponechávají i ty tradičně ženské.

na vše sám, že je dobré být součástí nějaké komunity ostatních mužů,“ vysvětluje rádcce Mužského kruhu Jan Prokopec. „Muži potřebují muže. Potřebujeme se navzájem od sebe učit a inspirovat,“ glosuje jeho kolega Zdeněk Kálecký. „Mnoho mužů se v dnešní době neumí opřít o pozitivní mužské vzory. Nemohou, nikdo je to nenaučil. Mužů, kteří se věnují dětem, je málo. Žijeme v době, kde hlavními vzory našeho mužského života byly a jsou ženy. Matka, vychovatelky, učitelky. V našem dětství měly tyto ženy nad námi obrovskou moc a my se potřebujeme z této moci vymanit. Zároveň žena nemá nástroje, jak předat chlapci zkušenost, jak být mužem,“ vysvětluje. S tím souvisí i problematika zvládnání vzteku. „Málokterý chlapec byl učen, jak kreativně zvládat svou agresi. Tato agrese bývá velmi často v dnešních mužích potlačena a tím je blokována i jejich přirozená mužská síla,“ dodává Kálecký.

Jak se ale projevuje zdravé mužství? „Vždycky se cítím osvěžen, když se potkám s mužem, který je rád na světě. Zdravost mužství vnímám jako přítomnost, jistou napojenost na situaci. Ochotu postavit se výzvám, ochotu převzít zodpovědnost. Ochotu, odvahu situaci změnit, posunout, vyřešit. Prostě říznout do toho, když je třeba,“ vypočítává Karel Tůma. Na „zdravého“ muže je podle něj možné se spolehnout. „Prožívá emoce, nebojí se vztahů a konfliktů s nimi spojených. Rád se směje, je plný humoru. Umí plánovat na generace dopředu a přitom prožívat přítomný okamžik. Nebere se zase tak moc vážně. Poznáte ho podle toho, že je rád na světě, ať se mu zrovna daří, nebo nedaří. Když je to zdravý muž, tak se mu daří, i když se mu zrovna nedaří. A hlavně jako žena se s ním cítíte v bezpečí a taky jste ráda na světě,“ dodává. Věc takových sebevědomých a otevřených mužů. Protože to je skutečný ideál každé ženy. Aneb jak zní známý výrok herečky Chantal Poullain: „Muž má být pro ženu jako strom, ne jako batoh.“ ●

vladimira.sumberova@mfdnes.cz

Ale muži si nic z ženského světa přebírat nijak zvlášť nechtějí. Debatovat, probírat problémy, emoce, sdružovat se – to všechno má nálepkou zženštilosti a tím je to považováno za podřadné. „Kdyby si muži chtěli osvojit naše domény – pláč a objímání a kytky a soudržnost a emocionální sebezdokonalování a zahradničení a zálibu v krásných látkách a snahu vypadat atraktivně – viděla by se v tom změkčilost. Pokles. Sestup na úroveň slabšího pohlaví. Těch bez moci, druhořadých, přijímajících cenu útěchy,“ reflektuje Caitlin Moran. „Vidíme-li, jak zásadním způsobem se zlepšil život žen od chvíle, kdy se rozhodly vyzkoušet si, co dřív příslušelo mužům, představte si, jak rychle by se změnil svět, kdyby se muži odvážili vzít si to, co přísluší nám.“

ČEKÁNÍ NA MUŽE

Sdružení a iniciativy vyložené pro pány, jakými jsou u nás například Liga otevřených mužů nebo zmíněný Mužský kruh, jsou rozhodně krokem vpřed. Nejde o žádné sekty, ale společenství, která pomáhají mužům v době, kdy je nezbytná i jejich evoluce a emancipace. „Často pracuji s muži, kteří zapomněli na to, že mužské společenství je prostor, kde se mohou zazdrojovat, poradit, opřít. Že je nenormální být

GRESÍK[®]
VALDEMAR

SKOŘICE CEYLONSKÁ MLETÁ

Na veškerá sladká jídla, v asijské kuchyni i na maso.

Balení: 50 g

VANILKOVÝ EXTRAKT

Přírodní vanilkové aroma

Určeno pro ochucení potravin, zejména krémů, pudinků, nápojů a sladkého pečiva. Neobsahuje cukr.

Složení: 10% výtažek z plodu vanilky ve 35% lihu

Obsah: 10 ml (odpovídá 300 kapkám)

TRNOVÁ KORUNA S ROZINKAMI, SKOŘICÍ A MANDLEMI

Rozinky naložte do rumu min. na dva dny tak, aby byly potopené, a přidejte také 20 kapek vanilkového extraktu. Pokud se chcete vyhnout alkoholu, zalijte je vroucí vodou a nechte nabobtnat.

Mléko ohřejte na vlažnou teplotu, přidejte lžičku cukru, rozdrobte do něj droždí a nechte cca 10 min. odstát, aby se na mléku udělaly z droždí malé kopečky. Do mísy nasype mouku, oba druhy nasype sůl, přisypte skořici, kardamom, cukr, rozpuštěné (ale vychladlé) máslo, přidejte vejce, rozinky včetně rumu, který ve skleničce zbyde, přisypte nasekané mandle, může být část na malé kousky a část na čtvrtky.

Vše spolu smíchejte a dobře těsto vyhnětte. Zakryjte těsto a nechte ho cca 1 - 1,5 hod. kynout. Poté těsto válečkem vyválejte na placku do tvaru obdélníku.

Utřete v misce máslo s cukrem a skořicí a namažte na těsto. Dlouhou stranu těsta rolujte a konce těsta přitlačte k ruličce. Podélně rozkrojte ruličku tak, abyste mohly oba dlouhé konce spojit a zaplést jako cop ze dvou pramenů. Konce spojte, vložte do kruhové pečicí formy a nechte dalších 30 min. kynout. Forma vám pomůže udržet kulatý tvar. Pečeme na 180 °C ve spodní části trouby cca 45 - 50 min., jestli je upečeno ověřte špejlí, pokud je suchá, máte hotovo.

Recept připravila, jídlo upekla a vyfotila

výživová poradkyně Štěpánka Čápová – Mámin kastrůlek www.stepankacapova.cz

Objednávejte v našem e-shopu WWW.GRESIK.CZ

Výrobky Grešík můžete také zakoupit ve všech dobrých bylinářstvích a prodejnách zdravé výživy.